

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ש"ק פר' פנחס תשפ"ב

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני כניסת ויציאת השבת:

יחשלים - 19:11 | 20:26

תל אביב - 19:27 | 20:29

חיפה - 19:22 | 20:30

טבריה ומגדל - 19:25 | 20:28

באר שבע - 19:27 | 20:26

צָרוּר אֶת הַמְדִינִים

תבוא רק בפרשת מטות. שם בפרק ל"א בקריאת 'שני' של הפרשה, יופיע -

נִקְּמָם נִקְּמָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמְדִינִים אַחַר תֹּאכְלֶינָה אֶל-עֲמִיקָה.
(שם ל"א, ב')

ומשה קורא לישראל -

... הַחֲלֹצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לְצַבָּא וְיִהְיוּ עַל-מִדְיָן לְתֵת נִקְּמָת ה' בְּמִדְיָן. אֲלֹף לַמִּטָּה אֲלֹף לַמִּטָּה לְכָל מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּ לְצַבָּא. (שם ג'ד')

ואילו המפקד הזה מתאר כל כך הרבה פרטים שאינם קשורים למלחמה, למשל מותם של ער ואונן. זה מפקד שונה לגמרי מהמפקדים שהכרנו עד היום שבאמת היו לקראת מלחמות. במפקד שהיה בפרשת במדבר אכן יצאנו מסודרים לפי הדגלים בצעידה לקראת ארץ ישראל.

מפקד מוזר

ובכלל, מי צריך מפקד למלחמה הזו? הרי בפרק ל"א מופיע, כפי שראינו, שהיוצאים למלחמה היו "אלף למטה אלף למטה", בכלל בלי קשר לפקודים! אפילו שבט לוי מוציא אלף אנשים מתוכו למלחמה. זו מלחמה מוזרה - כל שנים עשר אלף הלוחמים חוזרים שלמים ובריאים מהמלחמה, לא נפל מהם אחד. המפקד אם כן איננו קשור למלחמה.

ועוד - מדוע צריך לספר פה על שרר בת אשר, בת המאיתיים וארבעים שנה? האם גם היא יצאה למלחמה? ובנות צלפחד? אין קשר. זה מפקד מרתק בשלעצמו, ולאחריו כפי שאמרנו באות פרשיות רבות ומגוונות אך לא יצאה למלחמה!

ואל תנסו לומר שבסוף לא נדרשו כלל למלחמה, שהרי כפי שראינו היא מפורטת בפרק ל"א בהרחבה רבה. אגב, פנחס שעליו אמרנו שמופיע רק בתחילת הפרשה וללא כל חידוש מול הפרשה הקודמת, כאשר יימסרו שנים עשר אלף אנשי הצבא למשה לקראת היציאה למלחמה, יאמר עליו -

וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֲלֹף לַמִּטָּה לְצַבָּא אֲתָם וְאֶת-פִּינְחָס בֶּן אֱלֵעָזָר הַכֹּהֵן לְצַבָּא וְכָלֵי הַקָּדָשׁ וְהַצִּצְרוֹת הַתְּרוּעָה בְיָדוֹ. (שם,

ו')

רק חמשת הפסוקים הראשונים בפרשת "פנחס" עוסקים בדמותו של פנחס, ואז עוברת הפרשה לנושאים אחרים - מפקד משפחות ישראל בשנה הארבעים, נחלות הארץ, מותו המתוכנן של משה ומינויו של יהושע וכמובן פסוקים ארוכים על מוספי ראשי החודשים, החגים והשבת. בעצם, מופלא הוא שעל פנחס עצמו אין שום חידוש בפסוקי הפרשה כי הכל כבר נאמר בפרשה שעברה - סופה של פר' בלק הפגיש אותנו עם העם היושב בשיטים כשהשיא היה עם זמרי בן סלוא שהגיע יחד עם כזבי בת צור אל פתח אהל מועד ואז "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל". הכל נאמר שם, אפילו המגפה היתה בפרשה הקודמת, ואצלנו רק חוזרים על זה בתוספת קלה של שמות ה'גיבורים'. רש"י אומר על כך שזה בא להראות את העוצמה שהייתה לפנחס. ועדיין אין פה שום אמירה חדשה על פנחס, או כך לפחות נדמה.

מפקד במקום מלחמה

מיד אחרי הפתיחה הזו מצווה הקב"ה את משה את הציווי הבא, שהוא יהיה עיקר לימודנו הפעם -

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. צָרוּר אֶת-הַמְדִינִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם. כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר-נִכְלְוּ לָכֶם עַל-דֶּבֶר-פְּעֹז וְעַל-דֶּבֶר כּוֹזֵבִי בַת-נְשִׂיא מִדְיָן אֲחֵתָם הַמְכָּה בְיוֹם-הַמְּגַפָּה עַל-דֶּבֶר-פְּעֹז. (במדבר כ"ה, ט"ז-י"ח)

לכאורה, אם הציווי כל כך ברור, היה על משה לצאת למלחמה עליהם מיד, והנה, פלא פלאות, אין שום מלחמה בפרשה (פירטנו את כל הנושאים לעיל ולא הופיעה בהם מלחמה כלל), אלא מתחיל המפקד "למשפחותם". רש"י אמנם מבאר -

ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן, והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות. דבר אחר, כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה נמסרו לו במנין, עכשיו שקרב למות ולהחזיר צאנו, מחזירים במנין. (רש"י שם כ"ו, א')

אבל קשה, שכן לפי זה המיפקד היה אמור לבוא מיד אחרי המגפה ולא אחרי הציווי לצרור את המדינים. ואם תאמרו שהמפקד הוא כהכנה למלחמה, הרי שאין זה נכון - המלחמה

מצוות "צָרוּר אֶת הַמְדִינִים". זה נשמע מוזר וצריך להבין איך כל פרשה, גם קרבן מוסף של סוכות, זה לצרור את המדינים.

זה דבר פלאי. בהמשך נענה גם על שאלה שמי שהוא כן עם עצמו שואל אותה כל הזמן - איזו תודעה נמצאת אצלנו יותר, עמלק, פרעה במצרים, סיחון ועוג או המדינים? מי האויב האולטימטיבי שלנו? פרשה וחצי (!) מדברת על מלחמת מדין ורק לאחר זה ניתן יהיה לעבור למצווה המעשית של "נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים".

אז רש"י חידש לנו שצָרוּר זה לא מה שהבנו עד עכשיו. האם רש"י ימשיך ויעזור לנו בפרשיות הבאות עד סוף פרשת הנדרים כדי שאני אבין מי הוא המדין שבי, איך צוררים את מדין? והתשובה היא - כן. בואו נראה את הפסוק הבא -

כִּי צָרוּרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלֵיהֶם אֲשֶׁר-נִכְלְוּ לָכֶם עַל-דְּבַר-פְּעֹזֹר... (שם י"ח)

לא בגלל שהם עשו לכם משהו **פעם**, לא כי בצאתכם ממצרים היתה מלחמה עם פעור ומדין, אלא "כי צוררים הם לכם" - הווה מתמשך, בכל רגע ורגע, עכשיו, בשניה זו ממש.

מלחמה לא מודעת

על פנחס כתוב בפרשתנו -

...תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיוּ וַיִּכְפֹּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (וי"ג)

ואומרים חז"ל (ספרי במדבר קל"א) שעדיין הוא עומד ומכפר על ישראל עד שיחיו המתים, וזה אף מה שעומד מאחורי הרעיון של 'פנחס הוא אליהו'.¹ עדיין הוא עומד ומכפר. כולנו זוכרים את מלחמת עמלק כשמשה עמד על הגבעה ויהושע חלש את עמו לפי חרב - אם אנחנו פוקחים את עינינו בבוקר ומבינים שבעולם מתרחשת מלחמה, משה שקבור על הפסגה מול בית פעור דואג להוריד את הפעור בכל פעם שהוא עולה ומבקש להטביע את העולם, ופנחס זה אליהו, הוא שמנהל את המלחמה "וכלי הקדש וחוצרות התרועה בידו", ממש כפי האירוע ההיסטורי ההוא שמשה היה על הגבעה ומשה הרים את ידיו "וידי משה כבדים... ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב" (שמות י"ז, י"ב-י"ג) - כך ישנה מלחמה בכל יום בהיסטוריה, עבר, הווה ועתיד - עד תחיית המתים.

נהיה רגע דוגרי עם עצמנו - נכון שאנחנו לא מספיק מודעים למלחמה הזו ומהי? עוד נדבר עליה, על חובת ה'צָרוּר' ונשאל האם היא מתקיימת. כולנו מבינים שמי שלא טרח בערב שבת לא יכול לקפוץ ולאכול ביום השבת. כל אחד מבין שיש ענין של "תנו לב תמיד לזכור את יום השבת", נכון? ברור שצריך עוד להתחזק בזה כל אחד לפי מדרגתו אבל את העקרון אנחנו מבינים, שצריך בימי החול לתת לב ולהתכונן אל השבת, אבל האם אנחנו מבינים שצריך גם לתת לב ולזכור תמיד את "כי צוררים הם לכם" - עכשיו - "בנכליהם", נוכלות שאנחנו לא מודעים ולא מרגישים אותה. ורש"י לוקח אותנו יד ביד ועובר

מסתבר שפנחס בעצם ממלא שלש פרשות - בלק, פנחס ומטות, והוא זה שיפקד על המלחמה הזו. אמנם הוא קיבל בתחילת פרשתנו "את בריתי שלום", אבל בהמשך הוא הופך למצביא ומפקד. איך זה מסתדר?! וכאמור - למה ההפסקה הארוכה הזו עם כל הנושאים האלה באמצע?!

ועוד נשאל כהרגלנו כאשר יש לנו שאלה קשה בפשט - למה רש"י לא שואל את השאלה הזו ומצביע על המוזרות הזו? וכפי שאנחנו נוהגים לומר - כנראה שרש"י כבר ענה על זה רק שאנחנו לא שמנו לב (או שאין זו שאלה כלל, אבל הפעם כפי שאנו רואים זו אכן שאלה קשה).

מצווה תמידית

רעי ואהובי, יש כאן דבר פלאי. מה פירושה של הפקודה "צָרוּר"? אני מבין שצריך להכות אותם, היינו להילחם, אבל מה זה צָרוּר? לכאורה זה דומה ל-"המן בן המדתא צורר היהודים", אבל נראה שרש"י לא רק שואל ועונה, אלא אף אומר לנו - 'חבר'ה, אתם לא מבינים לא רק את הפרשה אלא יש כאן דבר שמלווה אותנו יום יום, שעה שעה, ויכול להיות שאתם מפספסים אותו! זה רש"י קצרצר שמדבר על דקדוק ואנחנו במקרים כאלה בדרך כלל מאבדים קשב -

צָרוּר. כמו זכור שמור, לשון הווה. עליכם לאייב אותם. (שם י"ז)

רש"י הרגיש פה משהו וכדי שגם אנחנו נרגיש הוא נתן לנו דוגמאות. אבל מה הוא רוצה לומר? אם הפשט הוא לשון הווה, אז הקושיה אף יותר גדולה. אז כדי להבין את דברי רש"י, צריך לראות את פירושו על "זכור את יום השבת לקדשו", מקור הדוגמא שהוא מפנה אליה. וזו לשונו שם, בעשרת הדברות -

זָכוֹר. ... תנו לב לזכור תמיד את יום השבת, שאם נזדמן לך חפץ יפה - תהא מזמינו לשבת. (רש"י שמות כ', ז)

אין הכוונה לצייווי לעשות קידוש בשבת. אלו אמנם דברי חז"ל בהלכה אבל זה לא הפשט. הפשט הוא שבכל יום, בכל זמן ובכל מצב צריך לחיות את השבת, לזכור את השבת ולא סתם - אלא 'לתת את לבנו' על כך. המפרשים קוראים לזה "מקור עומד" - למעלה מעבר, הווה ועתיד. זה קבוע, זה בלתי מוגבל בזמן. אילו היה כתוב 'צָרוּר' או 'זָכוֹר', פירושו היה לעשות כעת מלחמה, לזכור כעת, אבל כאן זה מנוקד בקמץ - פעולה קבועה ותמידית.

יש שתי מצוות. האחת מופיעה בפרשת מטות במילים - "נקום נקמת בני ישראל" ובראש הפעולה הזו אכן יעמוד פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, ואליה נגיע עוד מעט, אבל בפרשת פנחס זהו ציווי אחר לגמרי - יש לוודא שאתם מאייבים אותם תמיד, וכל הפרשיות שבאות לאחר מכן בין הצייווי הזה לבין המלחמה שתתואר בפרק ל"א תעסוקנה באיך מקיימים את

¹ עי' רעיא מהימנא כרך ג פרשת פנחס דף רטו עמוד א, זוהר חדש כרך ב מגילת רות דף מב עמוד א, מדרש אגדה במדבר פרק כה ועוד.

זה יפה מאד, אבל לפי היכרותנו את רש"י היה יותר הגיוני שהוא יכתוב את זה דווקא בפסוק אצל ימנה, שם יש באמת חריגה מהפשט שמחייבת העמקה והבנה, ולא פה אצל משפחות ראובן שלכאורה אין שום קושי בפשט! ועוד שאלה - הרי זה מדרש, אז למה רש"י לא מציין שזה מדרש אלא מביא את זה כהסבר הפשט?

ייחוס משפחת

רעי ואהובי, הקושי של רש"י הוא הסמיכות של המפקד ל'צרור את המדינים' - מה הקשר בין שתי הפרשיות הללו? הוא שואל את השאלה ששאלנו, והוא עונה - 'כל מה שניסו המדינים לעשות לנו היה להראות שאנו לא מיוחסים לאבותינו. כל הרעיון של זמרי בן סלוא היה לקחת את 'כזבי בת צור אחותם', לציין מסירות נפש של המדינים, לערער את השייכות, את הייחוס שלנו אל הקב"ה, למשפחה. והנה מנגד מופיע פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, ככל הנראה הדמות היחידה שמופיעה תמיד בשמו יחד עם שם אביו ובדרך כלל גם עם שם סבו. למה הוא בא לבד? הוא מפחד? הוא הרי הדמות הכי עצמאית! 'קריינא דאיגרתא' שעשה את הפעולה הכי עצמאית, לא בא אף פעם בלי אבא (בניגוד למשה, יהושע, כלב ואחרים שפעמים מופיעים עם שם אבותם ופעמים רק בשם הפרטי). דווקא הוא ייקח את כלי הקודש ואת חוצרות התרועה, וגם כשהוא יתמנה כרמטכ"ל הוא יישאר הבן של אבא שלו - האנטייתזה לזמרי בן סלוא הוא הסיפור של המפקד.

זוכרים ששאלנו מה עושה מותם של ער ואונן פה במפקד? זה געוואלד - הרי הם מתו בדיוק על זה! על חטא הברית, על הסיפור עם תמר, לכן צריך לספר פה שהם מתו, ער ואונן. מהסיבה הזו גם חשוב לדעת במפקד הזה ש"בני קרח לא מתו", ושזה ייכתב דווקא בתוך הסיפור על משפחות שבט ראובן ולא בשבט לוי - כי זה לא מפקד למלחמה. מלחמת מדיין היא מלחמה השונה מכל מלחמה אחרת בעולם. יוצאים אליה באופן אחר, חוזרים ממנה באופן אחר, אין אלו לוחמים במובן הרגיל, הרמטכ"ל מחזיק בידיו כלי קודש וחוצרות תרועה. רש"י מבאר שהם היו בעצה תחילה, יחד עם דתן ואבירם, אבל אז הם עשו תשובה ברגע האחרון, ונתבצר להם המקום האחרון בגיהנום, כדי לגלות לנו וללמד אותנו שגם אם אני מגיע למקום הכי נמוך, עדיין אני יכול לעשות תשובה ולחזור ולהישאר פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. זו הפרשה.

למה שרח בת אשר ובנות צלפחד מופיעות פה? לא מפני ששרח הולכת להוביל את חטיבת גולני בקרב, אלא בגלל שהן המודל לאנטייתזה לבנות מדיין. זה חיל הנשים שלנו!

ומכאן ואילך - ואין לנו זמן לפרט את הכל - כל הפרשה כולה, עד אחרי פרשת הנדרים, עוסקת אך ורק בקיום הציווי "צרור את המדינים". כך, כל יום בקרבן התמיד, אתה מקריב תמיד שמופיע בפרק כ"ח בפרשתנו, וע"י זה אתה צורר את המדינים "כי צוררים הם לכם בנכליהם". עכשיו.

פרשת הנדרים מתחילה במילים -

איתנו בכל פרשה ופרשה ומסביר לנו מה היא עושה פה, אם רק נשים לב לכך;

עדות של הקב"ה

כמו שראינו הפרשה הראשונה הצמודה לפנחס היא המפקד, ושאלנו מה כלל עושה פה מפקד. פסוקי המפקד פותחים כך - **רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפִלֹא מִשְׁפַּחַת הַפְּלִאִי.** (שם כ"ו ה')

וכן הלאה לכל המשפחות. לכאורה אין קושי בפסוקים הללו. ההטיה של שמות המשפחות - ה' בתחילה וי' בסוף - איננה ייחודית דווקא לכאן, אלא מופיעה בכל מיני מקומות נוספים - "הכנעני, היבסי וכו'", אבל רש"י מתעכב על כך -

משפחת החנכי. לפי שהיו האומות מבזין אותם, ואומרים, מה אלו מתייחסין על שבטיהם, סבורין הן שלא שלטו המצריים באמותיהם, אם בגופם היו מושלים קל וחומר בנשותיהם...

ננסה להסביר את ההגיון היותר חזק פה בדברי רש"י - פרעה גזר לא רק "כל הבן נולד היאורה תשליכוהו", אלא גם "וכל הבת תחיון". מדוע? למה הוא צריך את הבנות? יש רק הסבר הגיוני אחד - הוא רצה את הגניוס היהודי, את הבנות היהודיות כשאינן זכרים יהודים, וככה 'משביחים את הגזע'. אולי זו אף היתה עצתו של בלעם, יועצו של פרעה? הרי הוא ידע לבלול עם כמו שראינו בפרשה הקודמת... מאתיים ועשר שנים היינו במצרים, המלאכים כבר לא הבדילו בינינו לבין המצרים ("הללו עובדי עבודה זרה והללו..."), שמונים ושש שנות שואה, כשהתוכנית של פרעה היא "כל הבת תחיון" - אז סטטיסטית, זה בכלל הגיוני שנוכל להתייחס לבתי אבותינו?! "אם בגופם היו מושלים ק"ו בנשותיהם". גם אין חזקה שאבא הוא האבא, רק שאמא היא האמא. בסוגריים, הפרשה שלאחר מכן תסביר שאת הנחלות בארץ מקבלים לפי בית אב, ואז באות בנות צלפחד וטוענות "אבינו מת" ומתנהל דיון מה לעשות כדי שימשיכו בתי האבות, והגורל של הקב"ה מתערב וקובע שזה נכון...

נראה את המשך רש"י -

...לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם, ה"א מצד זה וי"ד מצד זה, לומר, מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם...

לפי ההלכה יש ענין של חזקה - "חזקה שאני אבא של בני". בעז"ה החזקה הזו אמיתית, אבל אין זו ראיה. ראיה היא שני עדים או אפילו יותר טוב מזה - עדות של הקב"ה. בא הקב"ה ואומר - 'לא יודע אם אתם סומכים על החזקה או לא - הנה, אני מעיד!' -

...וזה הוא שמפורש על ידי דוד, שבטי יה עדות לישראל (תהלים קכב, ז) השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם, לפיכך בכולם כתב 'החנכי' 'הפלאי', אבל 'בימנה' לא הוצרך לומר משפחת 'הימני', לפי שהשם קבוע בו, י"ד בראש וה"א בסוף.

לשלטון ברוסיה. אמריקה עדיין לא רלוונטית והיא עסוקה במשבר הכלכלי הפנימי שלה. אירופה, כולל רוסיה, שרויה עוד תחת הרושם של המכה הגדולה שחטפה במלחמה. התנועה הקומוניסטית מתחילה במלחמת אזרחים ותוך שנתיים-שלוש מתייצב השלטון הדיקטטורי-קומוניסטי שבעצם מקיף כמעט חצי עולם, אולי יותר. חלק חשוב באידיאולוגיה שלהם הוא המלחמה בדת, כולם שווים, ואיך לא - חלק מהותי לא פחות הוא מלחמה בדת היהודית. מקימים מחלקה שלמה, ה**יִבְסִקְצִיָּה**, שתפקידה הוא להילחם בכל סממן יהודי - מוסדות דת, בתי כנסת, תלמודי תורה, אסור ללמוד תורה, אסור להתפלל. גם המשפחה מתפרקת - בשם השיוויון. כולם שווים. הקומיסר, המיניסטר לענייני מינויים, כלומר לענייני דתות, היה יוזף סטאלין, מי שלימים יעמוד בראש המדינה וימשיך את לנין. באותם ימים, הניסיון שלך בלהיות יהודי הוא כמעט לגזור על עצמך גזר דין מוות - גם אם לא יתפסו אותך ויוציאו אותך להורג, אתה יכול לשכוח מעבודה, מפרנסה, מהכל ואז, ממש כמו מתתיהו הכהן, מקים הרבי ר' יוסף-יצחק, מחתרת חשאית. היום אנחנו מתפעלים מתנועת השליחות של חב"ד ברחבי העולם, אבל בעצם היא הוקמה אז. שליחים שנשלחו בחשאי לכל מקום, לכל חור, כדי לעשות בריתות מילה בהסתר, כדי להמשיך ללמוד תורה בסתר. מחתרת.

נפתח סוגריים לרגע. בעולם של אז, הקומוניזם נתפס כ"שלישת רבעי גאולה". כדי לסבר את האוזן, במדינת ישראל, היו מפלגות שהעריצו אותו ואת מה שהוא ייצג ו-30 שנה לאחר מכן, עם מותו של סטאלין בשנת 1953, יצאו עיתונים מרכזיים בכותרות ראשיות בעמוד השער, עם מסגרות שחורות על מותו של "שמש העמים". רק כמה שנים מאוחר יותר התברר שהוא היה רב המרצחים אולי הכי גדול שהיה אי פעם על פני תבל, ודאי יותר מהיטלר, ועמד מאחורי הרציחות הגדולות ביותר, מאחורי תוכנית המגרה של החיסול הסופי של מה שהיטלר לא הספיק.

"לכה קבה לי את העם הזה"

ונחזור לשאלה ששאלנו. דוגרי, במה אנחנו עסוקים יותר - בסיחון ועוג, במעצמות ערב, במלחמה הפיסית או במלחמה על עצם קיומה של המשפחה היהודית? של סגירת המקוואות ובתי הכנסת, של האיסור להיות יהודי, של הניסיון להפוך להיות חלק מהעולם? הזכרנו בשיעור בשבוע שעבר שבלעם רצה לקוב את העם - "לכה קבה לי". השורש הזה, ק.ב.ה., חוזר על עצמו כמעט בלי משים לב גם בסוף הפרשה, כאשר פנחס הולך אל האהל -

...אֶל-הַקֶּבֶה וַיְדַקֵּר אֶת-שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת-הָאִשָּׁה
אֶל-קִבְתָּהּ... (במדבר כ"ח)

ונידון למוות ללא משפט. לאחר מאמצים בינלאומיים הומר עונשו לגלות וכעשרה ימים לאחר מכן אף שוחרר. היה חמיו של הרבי האחרון מליובאוויטש. ביקר בישראל בשנת תרפ"ט ונפגש עם ההנהגה הרבנית בארץ, בין היתר עם הרב קוק זצ"ל.

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-רְאֵשֵׁי הַמַּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר
אֲשֶׁר צִוָּה ה'. (ל, ב')

ואתה אומר לעצמך - 'או יופי, הנה הוקם פורום ראשי המטות. המלחמה כבר קרובה, אנחנו מגיעים לאקשן', אבל פתאום הוא אומר להם -

אִישׁ כִּי-יָדַר גְּדֹר ל-ה' אִו-הַשְּׁבַע שְׁבַעַה לְאֶסֶר אֶסֶר עַל-
נַפְשׁוֹ לֹא יִחַל דְּבָרוֹ כְּכָל-הֵיצָא מִפִּי יַעֲשֶׂה. (שם ג')

אישה ובעלה, אב ובתו - כל הדינים הללו הם הדבר אשר ציווה ה'. האם זה תפקידו של פורום ראשי המטות, שאגב יהיה גם הפורום שינהל את המלחמה במדינים מאוחר יותר, "אלף למטה אלף למטה"? והתשובה היא - כן, כי הפורום הזה הוא האחראי על התא המשפחתי הזה של אב ובתו, איש ואשתו. הרי למה אני נודר או נודרת? כי אני רוצה לפרוץ, גם לקדושה, אבל צריך לוודא איך נשאר התא הביתי הזה? - זה העיסוק של פורום ראשי המטות.

רק אחרי שהם מבינים את תפקידם - "צרו את המדינים", רק אז מקבל משה את הפקודה לתת את נקמת ה' במדין, ומגייסים את שנים עשר אלף הלוחמים ואת פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן.

נחזור לשאלה ששאלנו. בואו נעשה מבחן לעצמנו - אז למה כולם מכירים את האגדות על עוג מלך הבשן, יודעים לצייר את עמלק כמפלצת מרושעת בעלת שיניים גדולות, אבל על מלחמת מדין - כלום? ואם תגידו - טוב, כי התורה לא מפרטת על זה כמעט, הרי שזה לא נכון. כל פרק ל"ד, כל דיני הגעלת כלים נלמדים מהמלחמה זו. זו המלחמה הכי אינטנסיבית עם הכי הרבה אקשן - הורגים את חמשת מלכי מדין על חלליהם, את בלעם בן בעור, חוזרים מהמלחמה ומשה גוער בהם -

הֲוֹ הֲנֵה הָיוּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדָבָר בְּלַעַם לְמַסֵּר-מַעַל בְּ-ה' עַל-
דְּבַר-פְּעֹזָר... (ל"א, ט"ז)

מהפכת אוקטובר והרבי הריי"צ

מורי ורבותי, בואו נעשה 'סוויטש' ונעשה התוועדות חסידית לשתי דקות (סוויטש שהוא לא באמת 'סוויטש'. זו הקדמה להבנת הנקודה); "י"ב-י"ג תמוז' נשמע עוד איזה תאריך של חסידים, ואני מבקש לומר שייכתן שהימים הללו הם הכי בסיסיים להבנה את עצמי, את מה אפשר ח"ו לפספס, ואיך חוזרים לתודעת "צרו את המדינים". הימים הללו הם הימים שבהם הרבי הריי"צ מליובאוויטש זיע"א² יצא מהמאסר בכלא הרוסי בשנת תרפ"ז (1927), אחרי שהוא נידון לגזר דין מוות באשמת ניסיון להפצת היהדות, וניצל ממנו.

בואו נרחיב קצת על הרקע למאסרו. בשנת 1920, שלוש שנים אחרי המהפכה הקומוניסטית, מהפכת אוקטובר, שבאה אחרי מלחמת העולם הראשונה, עולה התנועה הקומוניסטית

² רבי יוסף יצחק שניאורסון זיע"א, היה האדמו"ר השישי של חסידות חב"ד. נולד ב-י"ב תמוז תר"מ (1880) בליובאוויטש, נפטר ב-י' שבט תש"י (1950) בניו יורק. פעל רבות להפצת היהדות תחת השלטון הקומוניסטי ברוסיה

לגמור אותנו. אבל האם אני אצליח לצרור תמיד את המדינים? אפילו לא הספקנו להיכנס ולבאר האם נצליח לעשות את זה בתודעתנו בקרבן התמיד של שחר ושל ערביים, במוספים של שבת, של ראשי חודשים ושל כל יום טוב? האם אצליח להחזיר לתוכי את תודעת ה"צרור את המדינים"?

ואגב, חגים - הרבי הרי"צ היה אומר שלא רק הוא עצמו נגאל מהמאסר ומדין המיתה ביום הזה אלא 'כל מי אשר בשם ישראל יכונה' ניצל. וגם אם הוא לא כזה צדיק אלא רק מכונה בשם ישראל, יש לו את הכח הפנימי שגם אם הוא שכח מי אבותיו הרי שהקב"ה מעיד עליו - "שבטי יה, עדות לישראל" (תהילים קכ"ב, ד').

והשיב לב אבות על בנים

"פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" הוא אליהו הנביא. למה? כי תפקידו להשיב "לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם" (מלאכי ג', כ"ד). הוא לא מנהל קרבות, גם לא עושה את המלחמות שעל מלך המשיח יהיה לנהל. הוא לא לוחם בשבעת העממין וגם לא בעמלק, הוא רק משיב את לב ישראל לאביהם שבשמיים ולב אבות על בנים ולב בנים על אבותם. הקנאות שלו, הפוקוס, הכח שאני מעצמי יודע כמה אני יכול לעוף בו רחוק רחוק, ולהישאר ב'צרור את המדינים', זה מה שבא לגלות הציווי הזה שבפרשה והיום הגדול הזה של י"ב-י"ג תמוז.

זאת מצוות תמידית שמתקיימת כל שניה. בכלל לא צריך להסביר שבתקופה בה אנו חיים עכשיו היא ממש זועקת. כדי להחזיר לנו לתודעה מחדש את השאלה הזו - האם אנחנו לא מתבלבלים, ומה העיקר ומה איננו העיקר.

שנזכה בעז"ה להמשיך מחג הגאולה הזה לגאולה הפנימית, גאולה מהיתפסות לדברים חשובים אבל חיצוניים, גאולת הנפש, לקיום הציווי הזה של "צרור את המדינים" עד "ויכפר על בני ישראל", עד לגאולה השלמה עלינו ועל כל ישראל ועל כל העולם כולו בב"א.

זו המילה המרכזית של פרשת בלק. "קבה לי" איננה סתם קלה אלא שורשה בא מהמילה נקב, חיבור בין שני מקוואות, האחד טהור והשני טמא, ואם הנקב הזה הוא מספיק רחב - הוא מבטל את ייחודו וטהרתו של המקווה הטהור. זה כל מה שרוצה לעשות בלעם בן בעור, זה מה שרוצות לעשות בנות מדין, זה כל רעיון הפעור - לפעור, לפרוץ את הגדרות, להפסיק את הגבורה, להפסיק את המלחמה על הבית, המלחמה על לדעת מי אני ומה אני. להפוך את סטאלין ואת לנין לגיבורים, ל"שמש העמים".

חג הצלת היהדות

זמרי בן סלוא היה נשיא שבט שמעון. יש מדרש מבהיל שזמרי בן סלוא הוא שלומיאל בן צורישי, הוא שאול בן הכנענית משבט שמעון שמופיע בפרשת ויגש³. לפי המדרש הזה יוצא שישנם שני זקנים שממשיכים איתנו עוד מהירידה למצרים, האחד הוא זמרי בן סלוא (הוא שאול בן הכנענית) ומהעבר השני זו שרח בת אשר. נחשוב על פנחס בן אלעזר שבא לדקור את הזקן המופלא הזה, נשיא שבט הקנאים, שמופיע מיד אחרי קנאותם של שמעון ולוי אחי דינה, עוד בפרשת ויגש, ובפתח אהל מועד, בא בקובה אל כזבי בת צור. האם אנחנו מבינים על מה כל העדה בוכים? כן, יש חגים חסידיים (ושאף אחד לא ייעלב), י"ט כסלו למשל, שהוא 'ראש השנה לחסידות, הוא חג חסידי לגמרי. הוא הצליח לתפוס כי יש מופעי 'צמאה' בבני האומה ועוד. וזה חג רציני. אבל י"ב-י"ג תמוז הוא חג הצלת היהדות! זה מתתיהו הכהן, זה החזרה לתודעה שהמלחמה האמיתית היא מדין. זה קים הציווי "צרור את המדינים" - עליכם אליב אותם. תמיד. פנחס עומד ומכפר עד תחיית המתים.

הרבי הרי"צ זיע"א מגלה שכל יהודי אשר 'בשם ישראל יכונה' בכוחו להצליח לשנות את התודעה ולהבין ש-'סיחון ועוג, זה חשוב מאד אבל בסדר, אפשר להתמודד איתם, אך לא זה 'צרור'. לא אלה הם הצוררים לכם בנכליהם. שם הכל ברור - סיחון בא עם תותחים ורוצה להרוג אותנו, עוג בא עם הרקטות שלו ורוצה לחסל אותנו, זה עם הכור הגרעיני שלו שרוצה

השיעור מוקדש לע"נ
 ר' חיים שבח פורת בן סזבונה ז"ל
 ולהבדיל
 לרפואת עמרם בן איידה חיה הי"ו
 שמחה יפה בת שרה חתון תחי'
 ואושרי בן ציפורה הי"ו
 להקדשת שיעורים ניתן לפנות בהודעת וואטסאפ
 לעמנואל - 054-7500516

סלוא בן ססילא עון משפחתו, שאול שהשאל עצמו לעבירה, בן הכנענית שעשה מעשה כנען. ומה שמו שלומיאל". (במדבר רבה כ"א, ג')

³ "אמר חכמים ששה שמות יש לו לזמרי - זמרי בן סלוא ושאל בן כנענית ושלומיאל בן צורי שדי. זמרי שנעשה על אותה מדינית בביצה המוזרת, בן